

Naczynie w kształcie Orła Polskiego

- Autor Heinrich Mannlich
- Czas powstania ok. 1666?
- Miejsce powstania Augsburg
- Wymiary wysokość: 48 cm, długość: podstawa – 20,8 cm, szerokość: podstawa – 18,5 cm, waga: 2565 g
- Numer inwentarzowy ZKWawel 6033
- Muzeum [Zamek Królewski na Wawelu Państwowe Zbiory Sztuki](#)
- Dostępność Skarbiec Koronny
- Tematy [władza](#), [wokół stołu](#)
- Technika [kucie](#), [wycinanie](#), [cyzelowanie](#)
- Materiał [srebro](#)
- Data pozyskania 1974, zakup od Andrzeja S. Ciechanowieckiego
- Prawa do obiektu Zamek Królewski na Wawelu Państwowe Zbiory Sztuki
- Prawa do wizerunków cyfrowych domena publiczna
- Digitalizacja RPD MIK, 2014
- Tagi [dwór](#), [zastawa stołowa](#), [naczynie](#), [techniki zdobnicze](#), [złotnictwo](#), [herb](#), [3D plus](#), [zwierzęta](#).

3D. domena publiczna

Naczynie w kształcie Orła Polskiego z podwójnym wylewem – zamykanym koroną i przez otwarty dziób. Wysoka, owalna, dwuczęściowa podstawa, składa się z wybrzuszonej stopy oraz gładkiego trzonu zwieńczonego właściwą podstawą pod figurę. Na stopie, oprócz pęków owoców, znajdują się dwa przedstawienia [emblematyczne](#): wędrowca przed piramidą oraz kobiety klęczącej przed klatką. Korpus naczynia odzwierciedla kształtem pełnoplastycznego ptaka zrywającego się do lotu z uniesionymi skrzydłami, który prawą nogą podtrzymuje zespół insygniów złożony z jabłka, berła i miecza. Druga noga opiera się na wymodelowanym terenie z kamieniami, trawą i liśćmi.

Zastawa stołowa polskiego dworu królewskiego znana jest dziś niemal wyłącznie z archiwaliów. Zachowane pojedyncze egzemplarze lub ich projekty wykonane dla Zygmunta III, Jana Kazimierza, Jana III i Augusta II w większości pochodzą z Augsburga – najważniejszego centrum europejskiego złotnictwa XVII–XVIII wieku. Wśród tych okazów czołowe miejsce zajmuje paradna zastawa Jana Kazimierza Wazy (1609–1672, króla w latach 1648–1668). Jej centralnym elementem był monumentalny orzeł ukazany w układzie frontalnym, dzieło Abrahama I Drentwetta z około 1650 roku, po jego śmierci dokończony przez Heinricha Mannlicha, a w roku 1671 ofiarowany Aleksiejowi Michajłowiczowi (carowi w latach 1645–1676) w Moskwie przez tzw. wielkie poselstwo Michała Korybuta Wiśniowieckiego (1640–1673, króla od 1669). Wielkiemu Orłowi towarzyszyły mniejsze [figury asystencyjne](#) autorstwa Mannlicha, spośród których zidentyfikowano omawianego tu Orła, a także – zachowanego na Kremlu – gotlandzkiego Lwa oraz, hipotetycznie, Pogoń. Godła potraktowano niezgodnie z zasadami heraldyki, tworząc układ wyraźnie ukierunkowany – ptak zwraca się w jedną stronę, a nie odwzorowano go ściśle symetrycznie, na wprost. Taki układ tłumaczy się dopiero po zgrupowaniu figur wokół centralnego Orła. Przedstawienia emblematyczne na stopach naczyń najpewniej stanowią aluzję do przymiotów idealnego władcy lub odnoszą się do domniemanego, rzymskiego pochodzenia godła Polski.

Opracowanie: Dariusz Nowacki (Zamek Królewski na Wawelu), Redakcja WMM, © wszystkie prawa zastrzeżone